

KAFKA BRIGADE

NARRATIEF: WONEN IN EEN GARAGEBOX

©Kafkabrigade, januari 2016

Het narratief in dit document is geschreven door de Kafkabrigade, vanuit het perspectief van Hassan en de professionals waarmee hij contact heeft gehad. Het verhaal is niet per definitie een complete en feitelijke weergave van de gang van zaken. Er kunnen geen conclusies over officiële standpunten van bestuursorganen aan worden ontleend. De namen in dit document zijn gefingeerd.

Meer informatie

Zit u verstrikt in het web van regels en procedures?
Of wilt u iets aan een 'kafkaiaanse' situatie doen?
Wij komen graag langs om te kijken of de
Kafkabrigade de boel kan ontwarren!

www.kafkabrigade.nl
info@kafkabrigade.nl

In het voorjaar van 2015 wordt Hassan (21) opgepakt door de politie. Hij is meegegaan met wat andere jongens die een winkeldiefstal gingen plegen. Naderhand vertelt Hassan de politie: 'Geen geld, overal mensen die vragen: ga je mee stelen, kom mee. Dat komt omdat je op straat leeft.' Uiteindelijk brengt Hassan drie nachten door op een politiebureau vlakbij zijn woonplaats en nog eens drie nachten op een ander bureau. Het contact met de politie blijkt voor Hassan een positief keerpunt: het zorgt ervoor dat hij op de radar verschijnt bij de instanties. In hetzelfde jaar toont een IQ-test aan dat Hassan een IQ van 63 heeft. We spreken Hassan samen met zijn MEE-begeleider op het kantoor van MEE.

In 2013 komt Hassan vanuit Marokko naar Nederland. Hassans vader woont in Nederland en heeft de Nederlandse nationaliteit, waardoor een maatschappelijk werker in Marokko Hassan aan een Nederlands paspoort kan helpen. De moeder van Hassan koopt een vliegticket voor hem en blijft zelf in Marokko, vertelt zijn MEE-begeleider. Hassan spreekt geen Nederlands en gaat alleen. In Nederland verblijft hij eerst bij bevriende familie in een grote stad. Dit blijkt niet van lange duur te zijn, want al na twee maanden moet Hassan daar weg. 'Was moeilijk om daar te blijven, want die familie had zeven mensen. Een vriend van me zei toen: kom in mijn garage slapen.'

Op 15 mei 2013 loopt Hassan binnen bij de afdeling Werk en Inkomen van de gemeente waar hij verblijft. Op dat moment is Hassan al enkele maanden in Nederland. Hij heeft weliswaar een inschrijfadres bij een kennis, maar kan daar niet verblijven. Bij een bevriende familie kan hij wel verblijven, maar van hen mag hij niet het adres opgeven. Van Werk en Inkomen van de gemeente krijgt Hassan drie maanden de tijd om zijn inschrijving en verblijfadres te regelen. Tot die tijd krijgt Hassan een briefadres toegewezen. Op basis daarvan kan Werk en Inkomen een aanvraag doen voor een uitkering, waarvan onder andere taalondersteuning kan worden betaald.

Het lukt Hassan niet om een vast verblijfadres en inschrijfadres te regelen. In het najaar van 2013 belandt Hassan op straat. Hij overnacht in een garagebox van een vriend. Na verloop van tijd haalt Hassan ook zijn post niet meer op en laat hij zich niet meer zien bij Werk en Inkomen. De afgesproken termijn van 3 maanden verloopt en zijn consulent van Werk en Inkomen kan Hassans verblijfplaats niet langer vaststellen. Dit wordt hem per brief medegedeeld, maar Hassan haalt die brief niet op. Hassans uitkering wordt stopgezet.

Rondhangen op straat

Overdag leeft Hassan op straat. Ondertussen probeert hij wel werk te zoeken, maar zonder adres is dat niet goed mogelijk, vertelt Hassan. Daarnaast blijkt de taal al snel een probleem. 'Ik doe niet veel overdag. Ben de hele dag op straat met vrienden. In de garage kan ik niet de hele dag blijven, het is een parkeerplek.' Hassans begeleider Pablo vult aan: 'Alleen 's avonds ging hij naar die garagebox. Hij is analfabeet, Hassan heeft nooit in het Arabisch leren lezen en schrijven.' Als we Hassan vragen hoe hij aan eten komt, zegt hij dat hij dat meestal krijgt van andere vrienden, vaak Marokkaanse mensen: 'De

Marokkaanse cultuur is anders: die vragen: ga met ons mee, ga mee naar de snackbar, snap je?' Amir vult aan: 'Dat is een cultuurverschil. Jongens als Hassan kunnen gaan vragen bij een Marokkaans winkeltje of er nog wat eten over is voor ze, en dan krijgen ze meestal wel wat.'

Begin 2014 besluit Hassan terug te keren naar Marokko. Aan zijn consulent van Werk en Inkomen vertelt hij later met behulp van een tolk dat hij terug is gegaan naar Marokko omdat de koning van Marokko zijn oma een taxivergunning heeft verleend. Er wordt daarom in Marokko een familiebedrijf opgetuigd en Hassan kan als taxichauffeur aan de slag. Het enige probleem lijkt te zijn dat Hassan nog geen rijbewijs heeft. Uiteindelijk lopen de zaken met het taxibedrijf niet zoals gepland: na een jaar keert Hassan weer terug naar Nederland.

Daklozenuitkering

Op 19 februari 2015 gaat Hassan opnieuw naar Werk en Inkomen van de gemeente, ditmaal naar een andere locatie. Hij krijgt wederom een briefadres toegewezen en hij wordt verzocht om zijn (vaste) verblijfplaats aan te tonen. In die periode overnacht Hassan op meerdere plekken: onder andere op de gang van een studentenhuis en bij kennissen in een garagebox. Hassans uitkeringsaanvraag bij Werk en Inkomen wordt in eerste instantie afgewezen. Er wordt meteen een nieuwe aanvraag ingediend en dit keer sporen medewerkers van Werk en Inkomen Hassan op, horen we van zijn consulent. De medewerkers treffen Hassan aan in de garagebox. Wanneer die locatie bij Werk en Inkomen bekend is, wordt zijn uitkeringsaanvraag alsnog goedgekeurd, vertelt Hassans consulent van Werk en Inkomen ons. Sinds april 2015 ontvangt Hassan een daklozenuitkering van de gemeente.

Naast de schuur en de gang in het studentenhuis maakt Hassan soms gebruik van instanties als het Leger des Heils en de nachtopvang. Hassan heeft het niet zo op dergelijke voorzieningen. 'Daar zijn grote mensen, die smoken, hash, drugs, begrijp je. Veel verslaafde mensen', vertelt Hassan. Pablo beaamt dat sommige opvanglocaties waar Hassan geweest is, niet geschikt zijn voor jongens zoals hij. 'Die opvang is meer geschikt voor mannen die ouder dan 23 zijn. Er overnachten daar vooral zware jongens van de straat. Bovendien zitten in die opvang vier mensen in één kamer, en Hassan heeft een angst ontwikkeld om een kamer te delen. Dat was dus geen succes.'

Zijn beperking in combinatie met psychische problemen heeft Hassan al een paar keer in de problemen gebracht. Na een paar aanvaringen is Hassan bij een aantal nachtopvangcentra niet langer welkom. Over de aanvaring bij een van die plekken vertelt Hassan zelf: 'Het was een Marokkaanse jongen. Ging om beertje melk, niks. Hij wacht mij op en begint meteen te vechten. Ik word geschorst.' Pablo vult aan: 'Die opvang is geen veilige omgeving voor Hassan. Daar raakt hij makkelijk in de problemen. Hassan is soms niet bij machte om zichzelf in de hand te houden. Als hij zichzelf duidelijk wil maken, komt hij al snel agressief en verkeerd over. Dat heeft ook te maken met cultuur en verschil in omgang. Maar niet alle opvangplekken zijn ongeschikt voor Hassan.' Naast de incidenten bij de opvanglocaties krijgt Hassan in juli 2015 ook een pandverbod van een half jaar

opgelegd bij de locatie van Werk en Inkomen. Bij de ingang van het gebouw heeft Hassan een opstootje veroorzaakt.

Op de radar bij de instanties

'Hassan zit op het randje en is makkelijk te overtuigen. Gelukkig is Hassan een goede jongen met een goed normen- en waardenkader, waardoor hij niet in de zware criminaliteit is beland', vertelt Pablo ons. Hassan raakt wel betrokken bij een winkeldiefstal. Hij wordt daarvoor opgepakt door de politie. Hassan: 'Leven op straat is moeilijk, weet je. Geen geld, niks, dan moet je wel stelen.' De agenten die hem aanhouden zijn alert en vermoeden dat er wel eens meer aan de hand kan zijn met Hassan. Volgens Hassan en Pablo hebben de agenten vervolgens contact opgenomen met een hulporganisatie die jongeren benadert die op straat leven en problemen hebben. De veldwerkers van die organisatie ondersteunen, verwijzen door en behartigen belangen van jongeren als Hassan. De instanties waarmee Hassan in contact komt, helpen hem om zijn zaken te regelen, zoals bij het aanvragen van een ziektekostenverzekering.

De professionals bij Werk en Inkomen en de hulporganisatie die contact hebben met Hassan, hebben sterk het vermoeden dat Hassan licht verstandelijk beperkt is. Pablo: 'Zij hebben ervoor gezorgd dat Hassan een toets kon afleggen, waarmee zijn IQ werd vastgesteld. Dankzij die hulporganisatie en de GGD is Hassan nu twee maanden in beeld bij MEE.' MEE begeleidt mensen met een verstandelijke beperking. Pablo wordt aangewezen als Hassans begeleider. Hassan komt vaak op eigen initiatief langs bij Pablo, vertelt Pablo ons. 'De eenzaamheid is groot. Hij heeft geen vader of moeder die voor hem zorgt. Eigenlijks is er niemand die naar hem omkijkt', vertelt Pablo. Een of twee keer per week gaat Hassan langs zijn postadres bij Werk en Inkomen, waarna hij zijn post doorneemt met Pablo.

In zijn strafrechtelijk proces voor de diefstal wordt Hassan bijgestaan door een advocaat. Pablo is erg te spreken over deze advocaat. 'Bovendien bood het proces de mogelijkheid om de rechter in te lichten over zijn beperking, waardoor Hassan straks begeleid kan gaan wonen. De Nederlandse wetgeving schrijft namelijk voor dat iemand als verstandelijk beperkt moet zijn vastgesteld vóór zijn of haar zeventiende. Wanneer men deze leeftijd is gepasseerd moet men zelf bewijs aanleveren dat je als verstandelijk beperkt kan worden beschouwd. Helaas zijn IQ-tests in landen als Marokko niet gebruikelijk', vertelt Pablo: 'De uitslag van de IQ-test van de GGD komt nu van pas in het proces.'

Zelfstandig, maar met barrières

Sinds hij een daklozenuitkering ontvangt, is het gedrag van Hassan anders, volgens Pablo. Hij is nu in staat om zich grotendeels zelf te onderhouden en daardoor is hij minder afhankelijk van anderen en van de criminaliteit. 'Twee, drie weken kan ik betalen, daarna eet ik bij vrienden', vertelt Hassan. Toch zijn er voor een jongen als Hassan veel struikelblokken, volgens Pablo. Alleen al de taalbarrière is erg groot, ook door Hassans analfabetisme. 'De taal in formulieren en brieven is veel te moeilijk voor Hassan. Het is ook nog eens ontzettend bureaucratisch en lastig om dingen voor elkaar te krijgen. Je hebt mensen van

goede wil nodig, zoals van de hulporganisatie die Hassan geholpen heeft, om dingen te regelen', geeft Pablo aan: 'Alleen al het regelen van een DigiD en het beheren daarvan is onmogelijk zelf te doen voor Hassan: Hassan kan niet lezen en hij heeft geen computer en internet. Toch heeft iedereen een DigiD nodig om bepaalde zaken gedaan te krijgen. Bijvoorbeeld voor het aanvragen van zorgtoeslag.' Uiteindelijk hebben Pablo en Hassan samen de zorgtoeslag geregeld, vertellen ze. Dit regelen heeft twee maanden geduurd. '70 euro is veel geld weet je, dat is weer een week eten', vult Hassan aan.

Begeleid wonen

Sinds Hassan in beeld is bij MEE is ook het contact met de andere instanties verbeterd. Inmiddels heeft Pablo taalondersteuning aangevraagd voor Hassan bij Werk en Inkomen en een indicatie voor begeleid wonen bij het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ). Vanaf december 2015 kan Hassan wonen bij een locatie van een zorgorganisatie die gespecialiseerd is in het begeleid wonen van mensen met een verstandelijke beperking. Hassan zal een werk-, leer- en woontraject krijgen, waarbij hij met halfjaarlijkse verlenging maximaal anderhalf jaar kan blijven. Hassan vertelt dat hij bij de zorgorganisatie een eigen kamer met eigen spullen krijgt: 'Television, laptop, alles heb ik daar. Eigen kamer, vind ik heel mooi.' Pablo vult aan: 'Dat is ook erg prettig met Hassans angst voor het delen van een kamer. In de toekomst zal Hassan structureel begeleid moeten wonen, maar dit is al een mooie eerste stap.'

Met familie heeft Hassan nauwelijks contact. Zijn moeder woont nog altijd in Marokko. Zijn vader woont weliswaar in dezelfde stad als Hassan zelf, maar met hem heeft Hassan geen contact. Af en toe eet Hassan wel bij een broer die in dezelfde stad woont. 'Contact is goed. We zijn broers snap je', zegt Hassan hierover. Het ziet ernaar uit dat er na bijna drie jaar een einde is gekomen aan het onzekere bestaan van Hassan. Op een dag hoopt hij zelfs een baan te vinden. Zijn droom is werken op Schiphol, het laden en lossen van bagage. Lachend: 'Dat is mooi werk, begrijp je.'